

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תקעט

ערב שבת-קודש
פרשת עקב
כ"א במנחם-אב ה'תשס"ה

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"א במנחם-אב ה'תשס"ה — כ"ח במנחם-אב ה'תשס"ה

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"א במנחם-אב	הל' אבל. פרק ג-ה.	הל' טומאת אוכלין. פרק ב.	מל"ת קסח.
ש"ק	כ"ב במנחם-אב	פרק ו-ח.	פרק ג.	מל"ת קסז.
א'	כ"ג במנחם-אב	פרק ט-יא.	פרק ד.	מל"ת קסו.
ב'	כ"ד במנחם-אב	פרק יב-יד.	פרק ה.	מל"ת קסו.
ג'	כ"ה במנחם-אב	הל' מלכים ומלחמותיהם.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ו.	מ"ע קעג. מל"ת שסב. שסד. שסג. שסה.
ד'	כ"ו במנחם-אב	פרק ד-ו.	פרק ז.	מ"ע קפז. מל"ת מט. מ"ע קפח. קפט. מל"ת נט.
ה'	כ"ז במנחם-אב	פרק ז-ט.	פרק ח.	מל"ת מו. מ"ע קצ. מל"ת נו. נז. מ"ע קצב. קצג.
ו'	כ"ח במנחם-אב	פרק י-יב.	פרק ט.	מ"ע קצא. ריד. מל"ת שיא. נח. מ"ע רכא. מל"ת רסג. רסד.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
7.37	7.12.1	1.15	12.42	9.25	6.17	5.20	4.56	4.03	ו', כ"א במנחם-אב
7.36	7.10.9	1.14	12.42	9.25	6.17	5.20	4.57	4.04	ש"ק, כ"ב במנחם-אב
7.35	7.09.7	1.14	12.42	9.26	6.18	5.21	4.58	4.05	א', כ"ג במנחם-אב
7.33	7.08.5	1.14	12.41	9.26	6.19	5.22	4.59	4.07	ב', כ"ד במנחם-אב
7.32	7.07.2	1.13	12.41	9.26	6.19	5.22	5.00	4.08	ג', כ"ה במנחם-אב
7.31	7.06.0	1.13	12.41	9.26	6.20	5.23	5.01	4.09	ד', כ"ו במנחם-אב
7.30	7.04.8	1.12	12.40	9.26	6.20	5.24	5.01	4.10	ה', כ"ז במנחם-אב
7.29	7.03.5	1.12	12.40	9.26	6.21	5.25	5.02	4.11	ו', כ"ח במנחם-אב

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י
7.49	6.35	7.47	6.50	7.49	6.50	7.50	6.42	6.52	7.49
7.40	6.26	7.38	6.42	7.40	6.42	7.40	6.33	6.44	7.40

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודרמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן

מו"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

קיום מצוות בתכלית הביטול, ובאופן שחודר בכל מציאותו

השכר שנתיד הקב"ה לְשֵׁלֶם לְעֵתִיד־לְבוֹא בַעֲבוּר מַעֲשֵׂה
הַמִּצְוֹת פְּמוֹן בְּתוֹךְ הַמִּצְוֹת שֶׁמְקִימִים עֵתָה □ בְּמִיּוּחַד כְּאִשֶׁר
מְקִימִים מִצְוֹת "קְלוֹת" – אִזִּי הַקְּבֵלָת־עוֹלָם שֶׁבְּקִוּם הַמִּצְוָה
מְגַדִּילָה אֶת הַ"שֶׁכֶר מִצְוָה מִצְוָה" □ הַפֶּכֶר שְׁנֵי הַפִּירוּשִׁים
בְּ"עֵקֶב" וּבִיאֹר מְקִיף וְעִמוּק בְּסוּגִיית "שֶׁכֶר שֶׁל מִצְוֹת" □
מְשִׁיחַת כִּ"ק אֲדַמּוּיֵר נְשִׂיא דוֹרְנוּ

פסוק, ויתירה מזה – "באותה תיבה, מובן שיש שייכות ביניהם (כמדובר כמה פעמים). ועל-פי זה אינו מובן בנוגע לשני הפירושים ב"עקב": לא זו בלבד שאין ביניהם שייכות, אלא שהם פירושים הפכיים: לפי הפירוש השני "עקב" משמעו – מצוות [ובהן גופא – הסוג ד"מצוות קלות שאדם דש בעקביו", היינו שהאדם עומד בדרגה נמוכה וצריך להיזהר שלא יהיה "דש בעקביו"], מה-שאינ-כן לפי הפירוש הראשון הרי זה קאי על שכר מצוות באחרית הימים.

יתר על כן: בפסוק אחד לפני זה (בסוף פרשת ואתחנן) כתיב "היום לעשותם"², ורש"י מפרש "למחר לעולם הבא, ליטול שכרם". כלומר, שעשיית המצוות (היום) ושכר מצוות (למחר) הם עניינים הקשורים בשני זמנים שונים; ואילו בפסוק הבא מיד לאחרי זה – באים שני הפירושים והעניינים – היום

א. בתחילת פרשת עקב נאמר "והיה עקב תשמעון גו' ושמר ה' אלוך לך את הברית גו', ואהבך וברכך וגו'" – השכר על קיום התורה והמצוות, כמפורט בהמשך הפרשה.

עניין זה (שכר המצוות) מרומז גם במילה "עקב" (שם כל הפרשה), שאחד הפירושים הוא – דקאי על שכר מצוות שמקבלים באחרית ("עקב") הימים¹ דימות המשיח, לאחר סיום העבודה ב"היום לעשותם"², כדאיתא במדרש³ "אמר להם הקב"ה כו' שכרו (שכר המצוות) בעקב (בסוף לעתיד לבוא) אני נותן לכם כו' שנאמר והיה עקב תשמעון"⁵.

בתיבת "עקב" ישנו פירוש נוסף, דקאי על מצוות – ה"מצוות קלות שאדם דש בעקביו"⁶. ולפי זה "והיה עקב תשמעון", היינו "אם המצוות קלות כו' תשמעון", אזי יבוא השכר – ושמר ה' וגו'" (ישמור לך הבטחתו).

הנה, מכיוון ששני הפירושים הם באותו

(2) ראה בעה"ט ריש פרשתנו: והיה עקב – לעיל מיניה כתיב היום לעשותם וסמיך ליה עקב, כלומר היום לעשותם אבל שכרם פירוש בסוף. וראה גם בחיי שם.

(1) ראב"ע ורמב"ן ריש פרשתנו (ושם, "יקראו אחרית כל דבר עקב כי הלשון יתפסו דמיונו באדם והראש תחלה והעקב בו אחרית וסוף"). וראה גו"א שם: לשון עקב הוא שכר.

דבר מלכות

אחת-וכמה-יכמה ריבוי שעות וריבוי תשובה ומעשים טובים. ונמצא, לכאורה, שעל-ידי השכר שהקב"ה נתן לבני ישראל, אפילו השכר ד"עולם הבא"¹², "שכרו בעקב אני נותן לכם" (למחר לקבל שכרם) ועל-אחת-כמה-יכמה השכר דיעודים גשמיים בעולם הזה – אינם משלמים את השכר (המלא) בעד קיום המצוות, שהרי השכר אינו מגיע למעלה הנפלאה והעצומה של קיום מצוותיו של הקב"ה – מהו השכר שיכול להיות תשלום בעד מצווה!?

ג. בכמה מקומות מבואר¹³ (על-פי מאמר המשנה (בפרק דשבת זו"¹⁴) "שכר מצווה מצווה"), שלעתיד לבוא יתגלה ה"נחת-רוח לפני", הרצון והתענוג של השם במצוות שאותו פועלים על-ידי קיום המצוות, ולכן¹⁵, זה שכר אמיתי על קיום המצוות. אבל ביאור זה לגמרי אינו מספיק (בנידון דידן) – כי:
(א) גילוי הנחת-רוח למקיים המצווה אינו תוקף ועצם הנחת-רוח שנפעל על-ידי קיום המצווה בפועל בעולם הזה (ועד כדי כך ש"יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה

לעשותם ולמחר לקבל שכרם – באותה תיבה "עקב"⁸, שמבטאת הן את עניין המצוות (כפירוש הראשון) והן את עניין המצוות (כפירוש השני)?

ב. ויובן זה בהקדים שאלה בנוגע לכללות העניין דשכר מצוות (אודותיו מדובר בארוכה ובפרטיות בפרשת עקב):

שכר אמיתי צריך להיות לו ערך לעבודה שבעבודה משלמים את השכר ועד שהשכר צריך להיות יותר מאשר ערך השתדלות ועבודת הפועל עצמו.

ועל-פי זה מתעוררת שאלה: כל עניין של שכר – גשמי או רוחני (כולל הייעודים שבפרשתנו ובפרשיות אחרות בתורה) – הוא שלא בערך לקיום התורה ומצוותיה (חכמתו ורצונו של הקב"ה⁹), וה"נחת-רוח לפני"¹⁰ שזה מביא, וכמאמר חז"ל (במשנה שבפרק דשבת זו"¹¹) "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא", היינו שאפילו רק שעה אחת של תשובה ומעשים טובים "יפה יותר מ"כ"ף חיי העולם הבא", על-

שפל הגוף, אבל השכר הגדול והעצום שהוא זיו השכינה נכל במלת והיה וכו'".
אבל ע"פ פירוש המדרש ש"עקב" קאי על השכר לע"ל (כנ"ל בפנים), צריך ביאור איך זה מתאים עם הפירוש ש"עקב" קאי על המצוות קלות שהאדם מקיים בהיום לעשותם, ככפנים.
(9) תניא פ"ד ואילך.
(10) תו"כ ופרש"י ויקרא א, ט. ספרי ופרש"י פ"ד מ"ז.
(11) ואף שנאמר (אבות שם) ש"יפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העוה"ז" (כי הקב"ה אינו מקפח שכר כל בריה) – הרי "הו בחי" בפ"ל לגבי ששוע המלך בעצמותו" מקיום התורה והמצוות, ו"אין ערוך גילוי התענוג ושכר מצווה הנמשך ומתגלה לנשמות לגבי עצם תענוג העליון שהיא עצם המצווה" (לקו"ת ראה כט, רע"א. וראה לקו"ש ח"ה עמ' 243-244).
(13) ראה המשך וככה תרל"ז ספ"י ואילך. המשך תרס"ו עמ' לה ואילך. ס"ע ע ואילך. ועוד.
(14) פ"ד מ"ב.
(15) ראה לקו"ש ח"ה עמ' 245.

(3) דב"ר ריש פרשתנו (פ"ג, א. שם, ג). וראה מדרש תהלים צב. יל"ש תהלים רמו תתמה. וראה אוה"ת פרשתנו עמ' קג. עמ' קו ואילך.
(4) מת"כ לדב"ר שם.
(5) וראה דב"ר שם, ד, שהשכר (בהמשך הכתוב) "ושמר ה' אלקיך לך גו" קאי על "לעתיד לבוא". וראה בעה"ט שם: ושמר בנימטריא לעתיד לבוא.
(6) פרש"י ריש פרשתנו. ובתנחומא כאן: מצוות קלות שאין בני אדם משגיחין בהן אלא שמשליכין אותן תחת עקביהן. ביאור השינוי לשון בין פרש"י ותנחומא – ראה לקו"ש ח"ט עמ' 89 ואילך.
(7) ראה לקו"ש ח"ג עמ' 782. וראה לקו"ש ח"ט עמ' 71 ואילך בביאור השייכות בין הפירוש ש"עקב" קאי על "מצוות קלות שאדם דש בעקביו" והפירוש שזה קאי על הזמן דעקבתא דמשיחא.
(8) ולהעיר מבחי ריש פרשתנו, ש"כל יעודי הפרשה הזאת יעודים גופניים בתועלת הגוף בעוה"ז שהם הכנה לחיי העוה"ב", ועפ"ז מפרש שתיבת "עקב" (שקאי על יעודים גופניים) הוא "השכר הקל והשפל שיש לאדם, כי כן העקב

דבר מלכות

מכל חיי העולם הבא"). (ב) (רוב) הייעודים בפרשתנו, ועל-דרך זה במקומות אחרים בתורה, אינם מדברים (ואפילו לא ברמז) אודות גילוי הנחת-רוח של הקב"ה, אלא על ברכות והמשכות לבני ישראל בענייניהם הגשמיים: שתכונת המצווה מצד עצמה היא שהיא מביאה את האדם לקיים עוד מצווה, עד לריבוי מצוות "עד סוף כל המצוות"¹⁷. על-אחת-כמה-וכמה "שכר מצווה" – שהקב"ה נותן בעד מצווה¹⁸ – שמביא עוד

האם קיים בכלל שכר ראוי למעשה המצוות, הרי אפילו "שעה אחת" של תשובה ומעשים טובים יפה מכל חיי העולם הבא?!

מצווה, עוד ריבוי מצוות – כולל גם עילוי בעניין המצווה עצמה (קיום רצון ה') הן בכמות (יותר מצוות) והן באיכות – אופן נעלה יותר בהמצווה¹⁹, כולל גם שהמצווה הראשונה (שבעבורה מקבלים את השכר) תהיה נעשית בתוספת שלימות (כנ"ל).

ויש לומר שזהו גם התוכן של שכר המצווה כפי שהוא בייעודים גשמיים שבתורה (כולל – בפרשתנו) – "שיסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה (קיום התורה ומצוותיה) כגון חולי ומלחמה ורעב וכיוצא בהן וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה כגון שלום ושוכע וריבוי כסף וזהב כדי שלא נעסוק כל ימינו בדברים שהגוף צריך להן אלא נשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצווה כו"²⁰, (כמו שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה²⁰), זאת אומרת, ששכר המצוות של הייעודים הגשמיים הוא (לא בשביל הטובה הגשמית שבוה, שהרי אין לזה ערך ביחס למצווה, אלא) – האפשרות שהמנוחה, מנוחת הגוף ומנוחת הנפש (שבאה כתוצאה

"ושמר ה' אלוך לך את הברית ואת החסד גו', ובירך והרכב ובירך פרי בטנך ופרי אדמתך גו' ברוך תהיה מכל העמים, לא יהיה בך עקר ועקרה גו', והסיר ה' ממך כל חולי וגו'" ועל-דרך זה בפסוקים הבאים.

ד. ויש לומר הביאור בזה על-פי המשנה (הנ"ל) – "שכר מצווה מצווה": השכר האמיתי עבור מצווה הוא המצווה עצמה (כי דברים אחרים הם שלא בערך ובמילא – אינם שלימות השכר על קיום המצווה, כנ"ל), שמקשרת אותו עם הקב"ה (מצווה מלשון צוותא וחיבור). ובפרט לפירוש נוסף בזה²¹: שכר מצווה – מצווה, היינו שכר המצווה הוא שהיא מביאה את האדם (מקיים המצווה) לקיים עוד מצווה, ועד לריבוי מצוות. נוסף על זה שעל-ידי זה מקיים את המצווה עצמה באופן נעלה ומושלם יותר (בתוספת הידור, בתוספת שמחה וכו'). ועל-דרך מה ש"מצווה גוררת מצווה" (כמאמר המשנה בסמוך לפני זה), היינו

שמן השמים מסייעין ומזמינים ביד מי שעשה מצווה אחת שיעשה אחרת.
19) ראה מפרשי המשנה (רש"י, ועוד), שקיים מצווה קלה (כתחלת המשנה – הו' רץ למצווה קלה) תביא לידי קיום מצווה חמורה. וראה לקמן ס"ו.
20) פ"ט ה"א.

16) ראה מפרשי המשנה שם – רש"י, רבינו יונה, מדרש שמואל, ועוד.
17) ראה מדרש שמואל כאן.
18) ראה במפרשי המשנה (רע"ב, מדרש שמואל, ועוד), שמצווה גוררת מצווה קאי על קיום המצווה על-ידי האדם, ושכר מצווה מצווה –

דבר מלכות

שלימות המצוות כפי שתהיה באחרית הימים
("בעקב")?

א. ויובן בהקדים ביאור הדמיון שבין המשנה
הנ"ל "שכר מצווה מצווה" והפסוק "והיה עקב
תשמעון": לשון המשנה שם²⁴ הוא "הוי רץ
למצווה קלָה כו' שמצווה גוררת מצווה כו'
ששכר מצווה מצווה". וגם כאן רואים כיצד
"רץ למצווה קלָה" דווקא קשור בעניין "שכר
מצווה מצווה" – בדוגמת פירוש הנ"ל ב"והיה
עקב תשמעון", ש"שכר מצווה מצווה" מתבטא
בעניין "מצוות קלָות כו'". ויש לומר הטעם, כי
השלימות ד"שכר מצווה" מתבטאת בקיום
דמצוות קלות, וכדלקמן.

והביאור בזה:

בעניין "המצוות קלות שאדם דש בעקביו
תשמעון" ישנה סתירה לכאורה: מצד אחד
אומרים שאלו הן "מצוות קלָות", ולאידך –
צריך להיות בזה "תשמעון" ובלשון חז"ל²⁶
(בהמשך לדרשה הנ"ל על "והיה עקב
תשמעון") – "לא תהא יושב ושוקל במצוותיה
של תורה" הוי²⁷ – זהיר במצווה קלה
כבחמורה²⁸ – היינו שמדובר במי שרואה את
החילוק שבין סוגי המצוות, שיש מצווה קלה
ויש מצווה חמורה וביחד עם זה "לא תהא יושב
ושוקל" ו"הוי זהיר במצווה קלה כבחמורה".

ונשאלת השאלה: כיוון ש(על-פי תורת אמת)
ישנו חילוק ונפקא מינה בין מצווה קלה ומצווה
חמורה, והתורה אומרת שבני ישראל הם "עם
חכם ונבון", ומוכן שעליהם לנצל את חכמתם
ובינתם להבנת התורה ועבודת השי"ת – איך
אפשר לתבוע "לא תהא יושב ושוקל מצוותיה
של תורה", שלא לנצל את החכמה שהקב"ה

מהיעודים הגשמיים) נותנת ללמוד תורה
ולקיים מצוות²¹, "ללמוד בחכמה ולעשות
המצווה", ובהוספה ביתר שאת וביתר עוז –
בכמות ובאיכות.

על-אחת-כמה-וכמה בנוגע לשכר דימות
המשיח ועולם הבא – שזה "סוף מתן שכרן
של מצוות"²², השכר שהקב"ה נותן "בעקב"
(באחרית הימים) – כאשר תהיה שלימות
המנוחה בישראל ("לא יהיה שם לא רעב ולא
מלחמה ולא קנאה ותחרות שהטובה תהיה
מושפעת הרבה וכל המערנים מצויין בעפר"²³),
ואשר "מפני זה נתאוו כל ישראל נביאייהם
וחכמייהם לימות המשיח כדי שינחו ממלכות
שאינן מניחות להן לעסוק בתורה ובמצוות
כהוגן כו"²⁴, "לא כדי לאכול לשתות ולשמוח
אלא כדי שיהיו פנויין בתורה וחכמתה כו"²⁵.

ד. על-פי זה יש לומר בביאור השייכות שבין
שני הפירושים ב"עקב", שכר מצוות "בעקב"
(אחרית הימים) והמצוות עצמן: שלימות שכר
המצוות הוא – המצוות עצמן. וזהו הפירוש
ב"והיה עקב תשמעון", היינו (רנוסף על זה
שעל-ידי קיום המצוות מקבלים שכר, הרי)
השכר "בעקב" עצמו ("ושמר ה' אלוֹקֵיךְ לך את
הברית וגו'") וכל הייעודים שבפרשה) מתבטא
בהוספה בקיום המצוות – "עקב" בפירושו
מצוות – יותר המשפטים האלה – ושמתם
ועשיתם אותם.

אמנם, על-פי זה צריך להבין מהי השייכות
של השכר והשלימות במצוות ("בעקב") עם
עניין זה ד"עקב" קאי על "מצוות קלות שאדם
דש בעקביו", שמורה, לכאורה, על דרגה קלה
במצוות ועל-אחת-כמה-וכמה – לא על

והחסידות) שעוה"ב היינו עולם התחי.

(23) הל' מלכים ספי"ב.

(24) הל' תשובה שם ה"ב.

(25) הל' מלכים שם ה"ד.

(26) תנחומא פרשתנו ב. וראה רבי"ר פ"ו, ב.

(27) אבות רפ"ב. הובא בתנחומא שם א.

(28) ולהעיר מהגירסא במשנה הנ"ל "הוי רץ

למצווה כבחמורה" (כ"ה בהמשנה בש"ס

(21) ראה לקו"ש חי"ט עמ' 204 ואילך, שיעורים
הגשמיים הם (לא עניין צדדי, אלא) חלק מעצם
הציווי על תומ"צ. וראה גם לקו"ש ח"ב עמ' 51
ואילך, שגם עצם עניין השכר הוא חלק מעבודת
ה', כי עי"ז נתרבה בכבוד שמים כו', עיי"ש.

(22) לשון הרמב"ם הל' תשובה שם. אלא זהו
לשיטת הרמב"ם שעוה"ב היינו – ג"ע. וכ"ה
לשיטת הרמב"ן (וכהכרעת תורת הקבלה

דבר מלכות

התינוק (מעלת הפשטות), אלא "לדעת זה התינוק" ממש, בלי חשבונות. שלימות הקבלת עול היא דווקא כאשר יהודי ("עם חכם ונכון") מבין בשכלו את ההבדל שבין מצווה קלה ומצווה חמורה ומבין שעל-פי

נתן כדי לברר ולחלק בין קלה וחמורה?! והביאור בזה הוא שגם העניין ד"לא תהא יושב ושוקל כו", "הווי זהיר במצווה קלה כבחמורה" יש לו מקום בשכל דנפש האלוקית ואפילו גם בשכל דנפש הבהמית: מכיוון שכל

איך אפשר לתבוע "לא תהא יושב ושוקל מצוותיה של תורה", שלא לנצל את החכמה שהקב"ה נתן כדי לברר ולחלק בין קלה וחמורה?!

התורה מצווה זו היא קלה ביחס לחמורה, ונפקא מינה לפועל – שעל-פי שכל דקרושה יכול למצוא טעמים לדחות לפי שעה את קיום המצווה הקלה (אם איננה מצווה שהזמן גרמא, מצווה עוברת) ועד שיכולה להיות קא סלקא דעתך ד"אדם דש בעקביו".

ולמרות כל זה – מקיים את המצווה הקלה מתוך קבלת עול (אל תהא שוקל) באופן ד"הוי זהיר במצווה קלה כבחמורה", כולל הזהירות ד"אין מעבירין על המצוות"³² אפילו מצווה קלה [וכמובן מהלשון "אין מעבירין", שאין המדובר אודות מצווה עוברת שאם אינו מקיים אותה, הרי הוא מבטל את המצווה ולא רק מעביר עליה, אלא מדובר במצווה שעל-פי דין מותר להניחה לאחר כך ואף-על-פי כן "אין מעבירין"] לא מפני טעם וחשבון המובן בשכל, אלא משום שזוהי מצוותו של הקב"ה.

וזהו מסירות-נפש אמיתית – מסירת הנפש והרצון שלו (וגם הטעם והשכל שלו) להקב"ה, כך שביחד עם זה (ואדרבא – דווקא על-ידי זה) שמנצל את שכלו ומבין את ההבדל שבין סוגי המצוות ומבין שמצווה זו היא רק מצווה

המצוות הן רצונו של הקב"ה, האחד ורצונו אחד, הרי מבחינה זו אין הבדל בין מצווה אחת לשנייה, "קלה" ו"חמורה"²⁹; כיוון שהשכל מבין את המעלה דקבלת עול – לכן הוא מבין שמצד קבלת עול, עליו להיות זהיר במצווה קלה כבחמורה. ואדרבא – דווקא על-ידי המצווה הקלה מתבטאת קבלת עול בגלוי.

על-פי זה מתעוררת השאלה לאיך גיסא: מכיוון שיהודי מבין שבקיום מצווה קלה ישנה המעלה דקבלת עול, נמצא, שגם על-פי שכל אין הבדל בין "קלות" ו"חמורות" ואם כן, לשם מה צריך להגיע לצינוי ד"לא תהא יושב ושוקל"?

והביאור בזה: שלימות העבודה דקבלת עול היא שהקבלת עול איננה מצד המעלה דקבלת עול (שזוהי "ראשית העבודה ועיקרה ושרשה"³⁰ וכיוצא בזה) – שהרי אם כן אין זה עול, אלא דבר המובן בשכל; קבלת עול אמיתית היא ללא כל חשבונות, עול מלכות שמים. ועל דרך הפתגם "אני מתפלל לדעת זה התינוק"³¹, שבעת התפילה "לדעת זה התינוק" איננו חושב על דבר המעלות של תפילת

31) שו"ת הריב"ש סקנ"ז. הובא ונת' בסהמ"צ להצ"צ שרש מצוות התפילה פ"ח.
32) יומא לג, סע"א. וש"ג.

33) היינו, שדווקא על-ידי השלימות השכל

בדפוסים שלפנינו. אבל ראה תויו"ט שם).
29) ראה גם לקו"ש ח"ד עמ' 1191 ואילך.
קונטרס משיחות ש"פ מטו"מ תשמ"ז ס"א.
30) ראה תניא רפמ"א.

דבר מלכות

שבמצווה חמורה, ועל-ידי זה נהיה גם שכלו (וכל מציאותו³³) קשור ומחובר – מצווה מלשון צוותא וחיבור – עם הקב"ה.

באופן אחר קצת: השלימות ד"שכר מצווה מצווה" לעתיד לבוא ("והיה עקב תשמעון") תתבטא (יותר) בקיום מצוות קלֹות שאדם דש בעקביו, מצוות אלו מבטאות את תכלית השלימות דקיום המצוות – בתכלית הביטול להקב"ה, וביחד עם זה – באופן שחודר בכל מציאותו (השכל והרגש שלו).

ועל-פי זה יומתק הפירוש במשנה "הוי רץ למצווה קלה" על-ידי זה ש"מצווה גוררת מצווה כו' שכר מצווה מצווה": דווקא על-ידי רץ למצווה קלה (שעל-פי שכל דקדושה אינה חמורה כל כך) מגיעים לשלימות בקיום המצוות – "מצווה גוררת מצווה"³⁴, ויתירה מזו – "שכר מצווה מצווה", עד לשלימות בשכר מצווה – בקיום המצוות דלעתיד לבוא.

(קטעים משיחת שבת פרשת עקב, ח"י מנחם-אב ה'תשס"ט. יתוועדיות' תשס"ט, כרך ד, עמודים 162-168 – תרגום מאידיש)

קלה (ואינה דומה למצווה החמורה), בכל זאת הוא זהיר בה כבחמורה, לא מפני טעם וחשבון, אלא באופן דקבלת עול.

ועל-ידי זה נעשית כל מציאותו קשורה בהקב"ה (מסירת נפש) – כי דווקא על-ידי זה שמבין ומכיר בשכלו שמצווה זו היא מצווה קלה – ביכולתו להגיע לאופן הכי נעלה בקיום המצוות – קבלת עול ומסירת נפש!

ז. על-פי זה מובנת השייכות שבין "שכר מצווה מצווה" (שלימות קיום המצוות "בעקב", באחרית הימים) והעניין ד"עקב" בפירושו "מצוות קלות שאדם דש בעקביו":

על-ידי קיום מצוות קלות ("המצוות קלות כו' תשמעון") – זוכים לשלימות ד"שכר מצווה מצווה" (על דרך מה שיהיה לעתיד לבוא), היינו שמקיימים את המצווה לא רק מצד החשבון בשכל, אלא מתוך קבלת עול, ויתירה מזה (קיום המצוות באופן נעלה יותר) – וביחד עם זה, ואדרבה – על-ידי זה – שמנצל שכלו ומבין מהי מצווה קלה, הרי הוא מקיים אותה מתוך קבלת עול עם כל הזהירות

מצווה קלה (ראה גם מדרש שמואל כאן); וי"ל שגם מצווה הנגזרת "גוררת מצווה" (וגם מצווה חמורה), והמצווה אחרת גוררת עוד מצווה, וכן עד סוף כל המצוות (מדרש שמואל שם) – והכל בכוח מצווה (קלה) הראשונה.

והמציאות שלו (שמבין שהיא מצווה קלה) – מגיע לשלימות הקבלת עול.
34) ועפ"ז יומתק הלשון "מצווה גוררת מצווה", ש"גוררת" מורה על יחס של היפך הכבוד מצ"ע (ע"ד מצוות דאדם דש בעקביו), מפני שהיא

הקב"ה בעצמו מנחם את ישראל

על-ידי שמבקשים גאולה ולא מסתפקים בנחמת הנביאים

נמצאים לאחרי חמישה-עשר באב – שאז: (א) מוסיפים בלימוד התורה, "דמוסיף יוסיף", (ב) ישנו כבר התיקון והעלייה דעניין החורבן והגלות, כמודגש בהפטרות דשבתות אלו – החל מהפטרה ד"שבת נחמו", וכיוצא בזה בכל "שבעה דנחמתא".

ונסיים בביאור הידוע אודות סדרן של ההפטרות אלו:

"תקנו לומר בתחילת הפטרות הנחמות נחמו נחמו עמי, כלומר, שהקב"ה אומר לנביאים נחמו נחמו עמי. על זה משיבה כנסת ישראל (בהפטרות שבת זו) ותאמר ציון עזבני ה', כלומר, איני מתפייסת מנחמת הנביאים".

הייתכן – טוענת כנסת ישראל – שלאחרי גודל אריכות וקשיי הגלות באופן מבהיל ביותר, שולח הקב"ה את הנביאים ואומר להם "נחמו נחמו עמי"?...

ועל זה באה ההפטרה בשבת שלאחרי זה – "ענייה סוערה לא נוחמה", "כלומר, הנביאים חוזרין ואומרים לפני הקב"ה, הנה כנסת ישראל לא נתפייסה בתנחומין שלנו!"

ואכן, מקבל הקב"ה את טענתה המוצדקת של כנסת ישראל – "חוזר הקב"ה ואומר (בהפטרה שלאחרי זה) אנוכי אנוכי הוא מנחמכם".

אמנם, עדיין צריך להבין: מכיוון שטענת כנסת ישראל היא טענה צודקת, ובוודאי יודע הקב"ה שבני-ישראל יטענו כך – אם-כן, למה הוא שולח תחילה את הנביאים, שהם ינחמו את כנסת ישראל, "נחמו נחמו עמי"?!

והביאור בזה – כמדובר לעיל שהקב"ה אמנם יודע את צורכיהם ורצונם של בני-ישראל, אבל אף-על-פי-כן, מכיוון שרצונו וחפצו בעבודת המטה, לכן, ממתין עד שבני-ישראל יבקשו על הגאולה, "ווי וואנט משיח נאו", ואז ממלא את בקשתם תיכף ומיד, ברגע כמימרא. וכן הוא בנידון דידן – שהקב"ה ממתין שבני-ישראל יטענו ויאמרו שאינם מתפייסים בנחמת הנביאים, כפי שאמרו בדיבור בהפטרות שבת זו: "ותאמר ציון עזבני ה'", ואז מקבל הקב"ה את טענתם, ומנחמם בעצמו – "אנוכי אנוכי הוא מנחמכם".

והעיקר – שמהדיבור אודות "שבעה דנחמתא" נזכה לנחמה כפועל ממש, ובפשטות – גאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח-צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים.

וכדברי אדמו"ר מהר"ש לאביו אדמו"ר הצמח-צדק: "אידן ווילן האבן משיחין כפשוטו!... [=יהודים רוצים משיח כפשוטו!]."

וכאמור, תיכף ומיד, ברגע כמימרא, "משיח נאו", כך שסיום ההפטרות ד"שבעה דנחמתא" יהיה ביחד עם משיח צדקנו, שכן, גם אז יקראו בתורה ויאמרו את ההפטרה, ואדרבה – בתכלית השלימות, "כמצוות רצונך", כן תהיה לנו, במהרה בימינו ממש.

(משיחת שבת-קודש פרשת עקב, כ"ג מנחם-אב תשמ"ה, יתורת-מנחם – התוועדות' תשמ"ה, כרך ד, עמ' 2780)

”אדוני אבי מורי ורבי”

שלל התבטאויות של הרבי על אביו הגאון החסיד והמקובל רבי לוי-יצחק שניאורסון, לרגל כ' במנחם-אב □ סקירה על שיחות-הקודש, סיומי המסכתות ומאמרי החסידות שנאמרו על-ידי הרבי בהתוועדויות שנערכו ביום פטירת אביו □ סיפור התמונות של רבי לוי-יצחק

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

אנג'לס לקראת ג' בתמוז תשס"ד עמ' 16-15).
להלן קטעים שיש בהם חידוש:

”כ”ק התפלל לפני התיבה בשבת-קודש כל התפילות בנוסח [=ניגון] התפילה דשבת-קודש, בקול נעים ומתוק שהיה למשיב נפש, גם בעת הקריאה (בבוקר ותפילת מנחה) על מקומו עמד אצל התיבה כמו בעת התפילה.

”בשבת-קודש בבוקר המשיך כ”ק ההתוועדות מהשעה 1 בערך עד אחר שעה השישית בערב. חלק מאנ”ש הרחוקים נשארו בהבית-מדרש עד לאחר תפילת ערבית.”

נסתלקו קודם זמנם

הנה נקודות מאותה התוועדות (לפי 'תורת-מנחם – התוועדויות' תשי”ג, כרך ג) שבהן אמנם לא הזכיר במפורש את שם אביו אבל נרמז, אולי, הקשר עם אביו.

בשיחה הראשונה דיבר הרבי על-דבר גודל עניין המסירות-נפש כפי שמצינו שהבית-יוסף הצטער על שלא זכה לכך (אף שזכה להורות הוראה לכל בני ישראל), ועל-דרך זה במעלתם של 'הרוגי לוד', ו'עשרה הרוגי מלכות'; מטעם זה מצינו שכמה-וכמה אנשים כלליים נסתלקו קודם זמנם; עילוי זה – ביאר הרבי – אינו בנוגע לעצמו בלבד, אלא גם לכלל ישראל.

בהתוועדות שבת פרשת עקב, כ' במנחם-אב תשי”ג, נכח הרה”ג הרה”ח ר' אהרן-יעקב דיסקין ז”ל מבני-ברק (שלמחייתו עסק עם רעייתו בעבודה בשיבת תומכי-תמימים בלוד). מכיוון שהרב דיסקין הכיר את רבי לוי-יצחק, הרי על-פי בקשת הרבי סיפר בהתוועדות אודותיו, מסירות-נפשו וכו'. בעת סיפורו בכה הרבי הרבה [מאמרו של הרב דיסקין פורסם בשעתו באחד העיתונים החרדיים (כמדומה ב'שערים') והוא מצוטט בספר 'תולדות לוי יצחק' מהדורת תשנ”ה עמ' 761].

הרה”ח ר' זושא שיחי' פוזנר נכח בהתוועדות זו, והוא זוכר כי הרבי ביקש מהרב דיסקין לתאר את מצבו של אסיר הכלוא בבית-הסוהר בחרקוב. הרבי ניגב את דמעותיו הק' והקהל ביקש מיד מהרב דיסקין לחדול מלספר כדי לא לצער את הרבי.

”היה למשיב נפש”

תיאור מעניין על אותה התוועדות מצוי גם ביומנו של הגה”ח הרב יצחק-דובער אושפל (מחבר הספר דרכי-חסד), כפי שרשם לעצמו (נרפס לאחרונה ב'מגדל אור' שהופיע ע”י תלמידי ישיבת 'אור אלחנן חב”ד' בלוס-

ניצוצי רבי

שהתקיימה לפני הנשיאות, בחיי חותנו, זה היה בשמחת בית השואבה תש"ז, ירד גשם רב ולכן עלו ל'זאל' (בית-המדרש) הקטן. הרבי הזכיר את דברי הגמרא שאסור לקרוא קריאת-שמע פרקן אלא צריך להטות על הצד. הגמרא מספרת על אמורא אחד שהיה בעל בשר ולכן קרא פרקן. כלומר, מפני שהיה בעל בשר לא היה יכול להטות על צידו. אך הרבי אמר "שמעתי מאבא מארי ז"ל" שכוונת הגמרא היא שאותו אמורא היה בעל-הבית על הבשר שלו – כלומר השליט הצורה על החומר – לכן היה יכול לקרוא קריאת-שמע כדבעי גם כשהוא פרקן (מרשימת הנ"ל – היכל מלך, לוד, חוברת ה, עמ' 13).

תלמידו וגם בנו...

במהלך התוועדות כ' במנחם-אב תשל"ט (שיחות-קודש תשל"ט, כרך ג, עמ' 559) ביקש הרבי, כמידי התוועדות שבת-קודש, להזכיר מתורתו של אביו, אך הפעם התבטא בצורה מעניינת ובלתי-שגרתית. וכך אמר הרבי:

בנידון דידן אין צורך להבטיח זאת [=הדגשת שם אומרו] בדוגמה לדברי הגמרא (יבמות צו, ב) שרבי יוחנן הקפיד על כך שירבי אלעזר אמר לשמעתיא בי מדרשא ולא אמרה משמיה רבי יוחנן. ועל-כך השיבוהו "רבי אלעזר תלמידך יושב ודורש סתם והכל יודעין כי שלך היא". ושם, הוסיף הרבי, מדובר בתלמיד גרידא, לא בבנו של רבי יוחנן; על-אחת-כמה-וכמה כשמדובר בתלמיד שהינו גם בנו, שאז אין צורך להדגיש ולומר זאת בשמו משום ש"הכל יודעין כי שלך היא".

ניגון מאביו ז"ל

בשנים הראשונות לא היה הרב רגיל כל-כך. זה היה אפוא דבר-חדש כאשר במהלך התוועדות יום ה' פרשת עקב, כ' במנחם-אב תשי"ד "ציווה לנגן ניגון מאביו ז"ל" (תורת מנחם' כרך יב עמ' 151).

בשיחה השנייה השיב על השאלה כיצד אפשר לתבוע מיהודי הנמצא במיצר, לא לחשוב על עצמו.

ברשימתו הנ"ל של הרב אושפל יש קטע שלא מופיע ב'תורת-מנחם' כלל: "דיבר הרבה מעניין הקיצים שנרמזו מכ"ק רבותינו הק' מאדמו"ר הזקן, האמצעי, מהצמח-צדק, מאדמו"ר מהר"ש, מכ"ק אדמו"ר [מהורש"ב] נ"ע, וגם מרבינו [=מהררי"צ] זצוקלה"ה שהוא משנת תש"ג תש"ד וכו'" (ר' לויק נפטר, כידוע, בשנת תש"ד).

דרגות במסירות-נפש

בשבת מברכים מנחם-אב תש"ו (או תש"ז) דיבר הרבי על מסירות-הנפש של אביו, ובקשר לזה הזכיר את ההבדל בין מסירות-הנפש של רבי עקיבא לבין מסירות-הנפש של אברהם אבינו – רבי עקיבא חיפש מסירות-נפש, "מתי יבא לידי ואקיימנו", מה-שאינ-כן אברהם אבינו, כל מציאותו היתה לקיים את רצון הקב"ה, וממילא כאשר נדרשה מסירות-נפש, הוא קיים גם את זה.

הרבי הזכיר גם את ההבדל בין רבי עקיבא לרבי יוסף קארו בעל המחבר 'בית יוסף', שלרבי עקיבא היתה מסירות-נפש בפועל, מה-שאינ-כן ה'בית יוסף' לא זכה לכך (ואף שלכאורה הוא היה צריך לסיים לכתוב את השולחן-ערוך, הרי מישהו אחר יכול היה לכתוב זאת במקומו).

לאחר-מכן הוסיף הרבי שכאשר יבוא משיח תקיים הפסוק "אורך הוי' כי אנת ביי", ולאחר-מכן זלגו עיניו דמעות (מרשימת הת' יעקב-צפירי שיחי' קם – היכל מלך, לוד, חוברת ה, עמ' 12-13 בשם הרה"ח הר"ר יוסף קרינסקי שיחי' מקראון הייטס).

"שמעתי מאבא מארי"

סח הרה"ח הרב דובער אלניק: בהתוועדות

דרכו בלימוד

במהלך ביקורו של האדמו"ר מבעלז, בשנת תשמ"א ('בצל החכמה' עמ' 114) אמר הרבי:

אאמו"ר, כשהיה מבאר עניין, היתה דרכו לדייק לא רק באותו עניין עצמו, אלא גם באיזה מקום מופיע הדבר בתורה. ובאם זה כתוב בפרשה מסוימת, בהכרח שישנה שייכות מיוחדת לאותה פרשה, למרות שהעניין עצמו הוא בכל חלקי התורה.

בשנת תש"נ ('התוועדות' תש"נ, כרך ד, עמ' 146) ציין הרבי ש"גימטרייה [=הינה] אחד מדרכי הלימוד בתורה, ובהדרגה יתירה בתורתו של אאמו"ר, כידוע ומפורסם".

התוועדות ו'סיומים'

מדי שנה בשנה, ביום כ' במנחם-אב, נהג הרבי להתוועד כאשר במהלך ההתוועדות ערך (בדרך-כלל) סיום מסכת.

כבר בשנת תשי"י ('תורת מנחם', כרך א, עמ' 152) ערך הרבי סיום על מסכת קידושין, וכהקדמה אמר:

ביקשו ממני לכתוב סיום על-פי נגלה, על מסכת קידושין, ודחיתי זאת על היאר-צייט. וכיוון שהנוכחים כאן הם אנשי תורה או בחורי ישיבה שמונחים עתה בתורה, בוודאי לא יהיה להם איכפת אם יתארך הזמן. וכדי שיהיה מתוך שמחה ('עס זאל זיין פריילעכער צו הערן') – יאמרו תחילה 'לחיים!').

בתשי"א ערך הרבי סיום על מסכת תענית ('תורת מנחם', כרך ג, עמ' 242) תוך שהוא משווה בין הבבלי והירושלמי (שם עמ' 246 ואילך).

בתשי"ב ('תורת מנחם', כרך ו', עמ' 110) ערך סיום על מסכת ראש-השנה.

בתשי"ג (שם, כרך ט, עמ' 116) נשא שיחה תורנית בטעם שלא מנה הרמב"ם "הישמר לך פן תשכח וגו'" במנין הלאווין (שמנאו הסמ"ג עפ"י הלום).

בתשי"ד (שם, כרך יב, עמ' 147) ערך סיום

על מסכת סוכה. בין השאר התייחס למושג "אשתכח יתיר", ולכאורה טוענים אלו שלא זכו לראות ולהכיר את הצדיק – הרי עתה אי-אפשר לראותו ולשמוע את דבריו, ואם-כן מה אפשר לקבל ממנו עתה ובמה מתבטא ה"אשתכח יתיר"? התשובה – ביאר הרבי – מצויה ב"אשרי לצדיק אשרי לשכנו" (שבסיום מסכת סוכה) שגם שייכות חיצונית פועלת על האדם ומרוממת אותו גם בפנימיות.

בתשט"ו ('תורת מנחם', כרך יד, עמ' 246) ערך הרבי סיום על מסכת ביצה. בתום דבריו אמר (שם עמ' 258):

וכן הוא גם בהנוגע לכל מנהיגי ישראל, שיש להם מושפעים כו', והנהגתם היתה באופן של אהבת ישראל, כדעת רבי, לקרב את כולם – הנה גם אצלם הלכה כרבי. וגדול שכרם – שנותנים להם מלמעלה בימידיה כנגד מדה", שעולים תמיד בעילוי אחר עילוי, ולא עוד ש"צדיקים אין להם מנוחה כו", היינו שהעליות שלהם הן שלא בהדרגה, היפך המנוחה... ובפרט ביום ה"ארא-צייט" שאז העלייה היא באין-ערך, שיהו השכר על הנהגתם עם המושפעים שלהם באופן המתאים לשיטת רבי.

בתשי"ז ('תורת מנחם כרך כ' עמ' 215) דובר על המשנה "שלשת תריסין הם". בתשכ"י ('תורת מנחם כרך כג עמ' 218) ערך סיום על מסכתות ברכות ומועד קטן. בתשי"ט ('תורת מנחם' כרך כו עמ' 156 ואילך) סיום מסכת גיטין. בתש"כ ('תורת מנחם כרך כז עמ' 269 ואילך) ביאור ענין ברכת-המזון ומאמרי זהור ודיוקי בעל הילולא. בתשכ"א – סיום על מסכת תענית. בתשכ"ב – סיום על מסכת עירובין. בתשכ"ד – סיום מסכת בבא-קמא. בתשכ"ה – סיום מסכתות ברכות ומועד-קטן וכן סיום על מסכת תענית. בתשכ"ח – סיום מסכת יומא. בתשכ"ט – סיום מסכת זבחים. בתשל"א – סיום מסכת חגיגה. בתשל"ב – סיום מסכת תענית. בתשל"ד – סיום מסכת מכות. בתשל"ה – סיום מסכת ברכות ומועד-קטן (וכן תענית). בתשל"ו – סיום מסכת

ניצוצי רבי

"אדוני אבי ז'ל?"

בשנת תש"ל יצא לאור שניים מספריו של רבי לוי-יצחק. האחד, 'ליקוטי לוי-יצחק – הערות לספר התניא' והשני, 'ליקוטי לוי-יצחק – הערות לספר הזוהר בראשית' – שניהם מההערות שרשם בשולי הספרים, בזמן שהיה בגלות.

ב'פתח דבר' לספרים אלו – שנחתם על-ידי הרבי ב"ר"ח מנחם-אב, ה'תש"ל ברוקלין, נ.י. – נכתב: "...הננו מו"ל... ובתור הקדמה א) תמונה – כנראה בזמן היותו בגלות צ'יאל'...".

ואכן בעמוד V נדפסה (ב'הערות על התניא' על דף חלק שהודבק שם) תמונתו של רבי לוי-יצחק כשמתחזתה הכיתוב:

"תמונת הרה"ג הרה"ח והמקובל וכו'

רי לוי יצחק זצ"ל שניאורסאה

י"ח ניסן, תרל"ח – כ' מנחם-אב, תש"ד.

זוהי תמונתו הידועה של רבי לוי-יצחק אביו של הרבי שצולמה, כנראה בזמן היותו בגלות צ'יאל, והיא תמונתו שנתפרסמה לפני שהגיעה התמונה הברורה מתיק החקירה שלו. מדובר בהעתק בגודל של תמונת פספורט שהגיע לידי הרבי (לאחר שהשתדלו להכין תוצאה בהירה ומושלמת ככל האפשר מהתמונה הקרועה שהגיעה מרוסיה).

כאשר הובאה אל הרבי תמונה זו של אביו, כפי שנראה לאחר שחרורו ממקום גירושו, כתב בכתב-יד קודשו על הניר שעליו מודבקת התמונה: **אאזי?** [=אדוני-אבי זכרוננו-לברכה?] כתיבה זו ביטאה את זעזועו העמוק של הרבי למראה השינוי העצום שחל בתואר פניו הקדושות של אביו רבי לוי-יצחק מחמת ייסוריו במאסרו ובגלותו, עד כדי-כך שהיה קשה לו לזהות בוודאות שזו דמות פניו של אביו (ראה 'תולדות לוי-יצחק', תשנ"ה, כרך ג' ע' 965).

חולין. בתשל"ז – סיום מסכת קנים. בתשל"ח – סיום מסכת תענית. בתשמ"א – סיום על מסכתות ברכות, נזיר, יבמות וכתובות. בתשמ"ב – סיום על סדר מועד. בתשמ"ה – סיום מסכתות תענית ומועד-קטן. בתשמ"ו ערך הרבי סיום למסכת ברכות וסיום הש"ס כולו.

שנים-עשר מאמרים, ארבעה מוגהים

שנים-עשר מאמרי חסידות אמר הרבי בכ' במנחם-אב (חלקם 'מאמרים כעין שיחה'). זה היה בשנים תשט"ז ("והיה עקב תשמעון"), תשי"ז ("ויענך וירעיבך" – כעין שיחה), תשכ"כ ("לא היו ימים טובים לישראל"), תשכ"ג ("ויענך וירעיבך" – כעין שיחה), תשכ"ו ("ואכלת ושבעת וברכת"), תשכ"ז (שני מאמרים) – "והיה עקב", "וועתה ישראל"), תשל"ג ("ואכלת ושבעת"), תשמ"ג ("ואכלת ושבעת"), תשד"מ ("ויאכילך את המן"), תשמ"ז ("ארץ הרים ובקעות למטר השמים תשתה מים").

בכל אותן שנים חל כ' במנחם-אב בשבת-קודש. הפעם היחידה שהרבי אמר מאמר בכ' במנחם-אב כשחל בחול היה בשנת תשל"ז ("ועתה ישראל").

בשנת תש"נ יצא לאור מאמר מוגה – זה שנאמר בשנת תשכ"ג ('תורת-מנחם – ספר המאמרים מלוקט, חלק רביעי, עמ' קפב). המאמר "והיה עקב" תשכ"ז יצא-לאור מוגה בשנת תשמ"ז (שם עמ' קפז ואילך) והמאמר "ועתה ישראל" תשכ"ז יצא-לאור בשנת תשמ"ט (שם עמ' קצה ואילך). בשנת תשמ"ח יצא-לאור המאמר של שנת תשל"ז (שם עמ' רח ואילך), והמאמר של שנת תשט"ז נדפס אף הוא (בספר הנ"ל עמ' שכה – מהנחה בלתי מוגה בתוספת הערותיו של הרבי).

ניצוצי רבי

לרוסיה לגאול משם את תיק המאסר של רבי לוי-יצחק, ושניים מהם, הרה"ח הרב יוסף-יצחק שיחי' אהרונוב והרה"ח הרב שלמה שיחי' קונין, הביאו אותו לרבי.

השניים המתינו לרבי ב'גן עדן התחתון', אך הרבי סימן להם להיכנס לתוך חדרו הק' ושם קיבל מידיהם את התיק. או אז קיבל כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו את התמונה באופן רשמי וכו'.

פרסום התמונה

לאחר קבלת התיק כתבו 'ועד הנחות בלה"ק' לרבי:

בס"ד. יום הבהיר ח"י אלול ה'תנשא
כ"ק אדמו"ר שליט"א

הננו בזה לשאול ולבקש מכ"ק אדמו"ר שליט"א על-דבר הדפסת התמונה החדשה (שהגיעה לאחרונה באופן רשמי וכו') דכ"ק הרה"ג והרה"ח המקובל מוהר"ר לוי יצחק ז"ל נ"ע שניאורסאהן, אביו של – יבלח"ט – כ"ק אדמו"ר שליט"א, בראש הספר "תורת מנחם – תפארת לוי-יצחק" על ספר שמות, שהכנתו לדפוס מסתיימת בעזה"י בימים אלה. התמונה המפורסמת עד עתה (מזמן היותו בגלות ציאל) (להעיר שאף שמצבו של רבי לוי-יצחק שפיר ביותר בתמונה זו לגבי התמונה האחרת, אף עליה העיר הרבי בעל-פה: קוקט אויס ניט געזונט [=הוא נראה לא-בריא]).

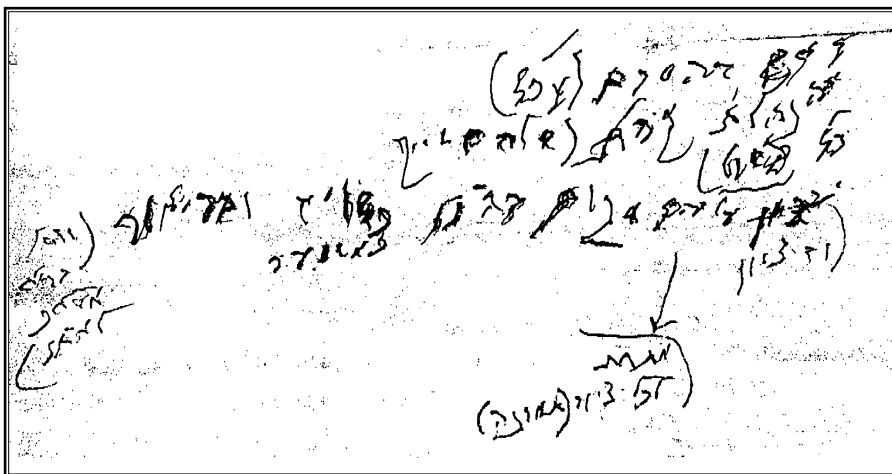
התמונה השנייה

בשנת תנש"א הצליחו חברי המשלחת המיוחדת ששיגר הרבי לרוסיה, לצורך גאולת הספרים, להשיג את תיק החקירה של רבי לוי-יצחק. בתיק נמצאו תמונות חדשות וברורות שלו. חברי המשלחת מיהרו לעשות העתקים של התמונות ולשגרן אל הרבי.

בספר 'יומן השליחות המיוחדת', בתאריך "יום א', אסרו-חג הפסח", כותב הרה"ח הרב שלום-דובער שיחי' לוי'ן (ע' רסה):

התמונה [של רבי לוי-יצחק אביו של הרבי בעת שנלקח למאסר והיא מתיק החקירות שלו] והעתקיה התקבלו בהצלחה, ואתמול בלילה שלחנו את המקור לרבי. במכתב המצורף כתבנו (אני והרב יוסף-יצחק אהרונוב) בין השאר: מצורף-בזה תמונה המקורית של אבי כ"ק אדמו"ר שליט"א, שנלקחה בשתי פוזות בעת האסרו בשנת תרצ"ט. תקוותנו חזקה שגם שאר המסמכים של ארכיון המאסר ייגאלו בקרוב.

בחו"ש אלול תנש"א הצליחו חברי המשלחת

ניצוצי רבי

— נתפרסמה לראשונה בהספר ליקוטי לוי"צ, ולכן, חושבים אנו שיש מקום לפרסם התמונה החדשה (תואר וזיו פניו הק' לפני הגלות כו') בהספר שבו נעתקו ונתבארו תורותיו. ושואלים ומבקשים הסכמת כ"ק אדמו"ר שליט"א על זה.

מדגיש הפלאת מעלתו

נחתום את רשימתנו זו בציטוט מה'פתח-דבר' לספר הנ"ל:

"בהזדמנות זו מתפרסמת כאן לראשונה תמונת כ"ק הרלוי"צ ז"ל שבה רואים תואר פניו הק' בעת שנלקח לבית האסורים (בניסן תרצ"ט) לפני הסכל הכי גדול של קושי המאסר והגלות במשך תקופה ארוכה שהחלישה ורופפה את בריאותו לגמרי (עד שנפטר בגלות), כנראה גם בשינוי תואר פניו הק' עד לבלי הכר בתמונה הידועה בהיותו בגלות ציאלי.

"השוני שבין שתי התמונות מדגיש ביותר גודל הפלאת מעלתו של כ"ק הרלוי"צ ז"ל — אשר, גם בהיותו בגלות ציאלי, במצור ובמצוק, מעונה וחלוש כו', נבעו מעיינותיו בתורת הקבלה בגאונות ועמקות נפלאה שרשמים בקיצור על גיליוני הספרים שהיו ברשותו במקום גלותו, שמהם נדפסו ספרי 'ליקוטי לוי"צחק".

בשם ועד הנחות בלה"ק דוד בן פרידא באבע מאלע פלדמן

על מכתב זה ענה כ"ק אדמו"ר נשיא דורינו בכתב־יד־קודשו:

באם בהסכם (עכ"ז [=על־כ־זה])

הנהלת קה"ת (שלה שייך כ"ז [=כ־זה]) (כפשוטו)

ובציון עליהם מקום דהנ"ל [?]: כמשוער ובביאור

(שהוא בריא משא"כ לאח"ז [=מה־שאינ־כן לאחר־זה])

ומתחת למילה "עליהם" סימן בחץ וכתב:

מתחת לכל ציור (תמונה)

ואכן בספר "תורת מנחם — תפארת לוי

מינוי ל"התקשרות"

**ניתן לקבל את גיליון "התקשרות"
ישירות הביתה באמצעות הדואר.**

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

פרשת עקב

ואכלת את כל העמים (ז, טז)

כלומר: בררו והעלו את כל העמים. כשם שיהודי מברר ומעלה את הניצוץ האלוקי שבמאכל, כשהוא אוכל, כן הוא מעלה את ניצוצות הקדושה שבאומות העולם על-ידי כך שהוא נושא ונותן עם באמונה, ומהכסף שהוא מרוויח, הוא מפריש לצדקה.

ואל יהא הדבר קל בעיניך, שכן מבואר בחסידות שעל-ידי משא ומתן באמונה ממשיכים את אותה דרגת המשכה שמלאכים ממשיכים בשרם ובזמנם.

(ספר-המאמרים תר"ל, עמ' פח)

כי תאמר בלבבך רבים הגויים האלה ממני (ז, יז)

אומר המגיד ממזריטש:

"כי תאמר" – אם תחשוב לעצמך;

"בלבבך רבים הגויים האלה" – שיש בליבך גויים רבים, מידות רעות;

"ממני" – עליך לדעת שאתה אשם בכך. לו היית דבק בקב"ה ובטל אליו, היית מסוגל להפוך מידות אלו לטוב. וכפי שאנו רואים שכאשר מחזירים חיטה לשורשה, לכוח הצומח שבארמה, והיא נרקבת שם, היא משתנית ומתרבה מחיטה אחת לחיטים רבים.

(ימגיד דבריו ליעקב, עמ' כד)

עד אבוד הנשארים והנסתרים מפניך... כי ה' אלוקיך בקרבך א-ל גדול ונורא (ז, כא)

"הנסתרים מפניך" רומז לרע דק ביותר, שלגודל דקותו אינו נראה. כדי לגלות ולבטל רע כזה יש צורך באור גדול ביותר – "א-ל גדול ונורא".

(תורה-אור – הוספות, עמ' קד)

כל המצווה (ח, א)

אם התחלת במצווה גמור אותה, שאינה נקראת המצווה אלא על שם גומרה (רש"י)

אף אנו נאמר – "אין הגאולה נקראת אלא על שם גומרה". ברור שעבודתם של הדורות הקודמים היתה נעלית לאין-ערוך מעבודת דורנו, דור יתום; ובכל זאת נקראת הגאולה על שם דורנו, הדור האחרון לפני ביאת המשיח.

(ליקוטי-שיחות, כרך יט, עמ' 104)

לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם (ח, ג)

"לחם" רומז לתורה, כמבואר במדרש (במדבר-רבה פ"ח). התורה מבקשת לרמוז כאן, שאי-אפשר "לחיות" רק מלימוד התורה בהשגה ובעיון ("לחם"), אלא יש להוציא בפה ("מוצא פי") את

ממעייני החסידות

מה שלומדים. כנאמר (משלי ד), "כי חיים הם למוצאייהם", ואמרו רז"ל (עירובין נד) "אל תקרי למוצאייהם אלא למוצאייהם בפה".

(ליקוטי־תורה דברים עמי פד)

שמלתך לא בלתה מעליך (ת,ד)

שהיה הענן מזהים (רש"י)

החושך עצמו (ה"ענן") גורם להתעלות רוחנית ("גיהוץ"). לפעמים אין אדם מצליח לעורר את ליבו לתפילה בחמימות, ולכן הוא משתדל בכל כוחו להתגבר על מחיצה זו ולבטלה; כמו ילד קטן שאביו מתרחק ממנו, שהריחוק מגדיל את אהבת הבן אל אביו.

זהו שנאמר (יחזקאל א) "ענן גדול ואש מתלקחת": ה"ענן גדול" הוא הסיבה ל"אש מתלקחת".

(אור־תורה)

* * *

ועוד מפרש הרב המגיד:

"שמלתך" – הלבוש הרוחני שנוצר מקיום המצוות ש"ך; "לא בלתה" – לא נקרע; "מעליך" – בזכותך. היינו לפי שקיימת את המצווה ללא פנייה אישית. שכן קיום מצווה מתוך פניות מביא לקריעת וביטול לבוש זה.

(אור־תורה)

ואשברם לעיניכם (ט,יז)

משה שבר את הלוחות לעיני כל ישראל דווקא, כדי לעוררם לתשובה; ראיית שבירת הלוחות עוררה בהם רגש של חרטה ותשובה. וכמשל הבן שאינו מצייט לאביו, שאביו מרחיקו מביתו ומתנכר אליו, וזה גופא מעורר ומגלה את אהבת הבן לאב.

(ליקוטי־שיחות, כרך יט, עמי 240)

בעת ההוא הבדיל ה' את שבט הלוי... לעמוד לפני ה' לשרתו... ה' הוא נחלתו (י,ח-ט)

"לוי" קשור עם עניין הגבורות, כידוע שכוהנים ולויים הם חסד וגבורה.

נמצאנו למדים: כאשר רואים עניין של גבורות – חושך כפול ומכופל של הגלות – צריך לדעת שכוננת ההסתר היא להוסיף באור הקדושה, כיתרון האור מן החושך – "לעמוד לפני ה' לשרתו... ה' הוא נחלתו".

(מהתועדות שבת־קודש פרשת עקב תשמ"ה)

והווי שפל-רוח בפני כל אדם

רבי מאיר אומר: הווי ממעט בעסק ועסוק בתורה, והווי שפל-רוח בפני כל אדם; ואם בטלת מן התורה - יש לך בטלים הרבה כנגדך; ואם עמלת בתורה הרבה - יש שכר הרבה ליתן לך (פרק ד, משנה י)

פירוש רבנו עובדיה מברטנורא:

"והווי שפל-רוח בפני כל אדם" - ללמוד אפילו ממי שהוא קטן ממך בחכמה.

פירוש כ"ק אדמו"ר:

"והווי שפל-רוח בפני כל אדם" - אדמו"ר הזקן (כאן, בסידור) העדיף את הגרסה "בפני כל אדם" על הגרסה "בפני כל האדם".

בטעם הדבר יש לומר:

אפשר להגיע לשפלות-רוח בפני הכול, בשתי דרכים כלליות.

הראשונה - להתבונן בזה שכל אחד מקבל שלימות מחבירו דווקא, וגם אם הוא נעלה מחבירו עדיין הוא צריך לו, כי כל ישראל הם קומה אחת שלימה וכל אבר שבה משלים את חבירו (ואפילו הרגליים משלימות את הראש, כי על-ידן הראש מגיע למחוז-הפצו). והתבוננות זו מביאתו להיות שפל-רוח בפני כל אדם מישראל.

הדרך השנייה היא - להתבונן בזה שהוא גרוע אפילו מרשע, כי ייתכן שהלה חטא משום שהנסיבות הביאוהו לזה, או שיצרו גדול במיוחד; ואילו הוא גרוע ממנו בהרבה. והתבוננות זו מביאתו להיות שפל-רוח גם בפני נוכרים (כי ייתכן שימצא בעצמו שאינו נזהר בכמה עניינים שבהם זהיר גם הנוכרי).

הבדל נוסף בין שני סוגי התבוננות אלו הוא: הראשונה אמנם מביאה לשפלות-רוח, אבל לא לעצבות. שהרי "חשבון" זה אינו מורה על פחיתות ערכו, אלא שהוא זקוק לחבירו. ואילו ההתבוננות השנייה מביאה גם לעצבות או על-כל-פנים למרירות.

ושתי הגרסאות במשנתנו מכוונות כנגד שני סוגי התבוננות אלו: "בפני כל אדם" קאי על בני ישראל בלבד, כמאמר רז"ל "אתם קרויים אדם"; ו"בפני כל האדם" כולל גם אומות העולם.

ולכן בחר אדמו"ר הזקן בגרסה (התבוננות) הראשונה, כי התבוננות זו אינה מביאה לידי עצבות, והרי עבודת ה' צריכה להיות בשמחה.

לאור האמור מובן גם מה שבספר התניא (ריש פרק ל) בחר אדמו"ר הזקן בגרסא (התבוננות) השנייה - "בפני כל האדם":

מדובר שם בעצה לטמטום הלב, היינו שהאדם אינו יכול להילחם עם יצרו "מפני כבודת שבלבו", ולכן צריכים להכניע "כבודת" זו בדבר שהוא במינה ובדוגמתה - מרירות ועצבות (ששורשם מנוגה).

(ליקוטי שיחות, כרך ד, עמ' 1212 - ביאורים לפרקי אבות פרקים א-ה, עמ' 201-204)

י"ב הפסוקים בעצרת של 'העדה החרדית', בהוראת הגאב"ד

במהלך העצרת הענקית של 'התפילה והזעקה' שהתקיימה ביום רביעי, ה' במנחם-אב, ברחבת הכותל-המערבי, קראו שני ילדים את י"ב הפסוקים ומאמרי חז"ל שקבע הרבי לאומרם, כשכל מאות האלפים המכונסים במקום החרו-החזיקו אחריהם. רבים מאוד מציינים מעמד זה כאחד הרגעים המרגשים בעצרת.

אמירת הפסוקים במעמד זה הייתה במסגרת הפעלת הכוח המיוחד שיש ב"מפי עוללים ויונקים", אשר הוזכר פעמים אין-ספור על-ידי הרבי כסגולה "להשבית אויב ומתנקם".

בעקבות המאורע הזה שיתף אותנו הגה"ח הרב אברהם-ברוך שיחי' פבונר, משפיע בישיבת 'תורת-אמת' ומנהל בית-הספר העל-יסודי 'עטרת רבקה – חב"ד' בירושלים עיה"ק, בסיפור הבא, שהוא עצמו היה מעורב בו:

בשנת תשל"ו הגיעה קבוצת השלוחים הראשונה לאה"ק (אודות שליחות מיוחדת זו, מסופר בספר 'סיפורה של שליחות', כפר-חב"ד תש"ג). השלוחים התחבבו על כמה מגדולי ישראל, ביניהם הגאון הגדול רבי יעקב-יצחק וייס זצ"ל, גאב"ד העדה החרדית, בעל 'מנחת יצחק'.

בחודש סיוון נחטף מטוס 'אייר פראנס' לאנטבה, אוגנדה, וכל הנוסעים היהודים היו בסכנת חיים. בכל תפוצות ישראל התפללו להצלתם. במיוחד זכורה עצרת התפילה המרכזית, עם תענית-שעות, שנקראו אז על-ידי הבר"ץ של 'העדה החרדית', ביום חמישי, פרשת חוקת, כ"ו בסיוון.

עיקרה של העצרת היה כינוס של רבבת ילדי תשב"ר בירושלים עיה"ק תובכ"א, בתוך החצר הגדולה והמרפסת הענקית של תלמוד-תורה 'מאה שערים' בשכונת מאה-שערים. נוסף לכל המתכנסים בחצר, הצטופפו אלפים של אנשים, נשים וטף ברחובות הסמוכים לתלמוד-תורה.

בבוקר יום חמישי הוא הגענו לביתו של בעל ה'מנחת יצחק', שניים משלוחי הרבי – הת' שלום-דובער לבקובסקי (כיום ראש בית מדרש להוראה בכפר-חב"ד) ואנוכי, ובפינו בקשה: מאחר שעצרת התפילה מטרתה היא הצלה, הגנה ושמירה על החטופים, והתורה מציינת את הסגולה המיוחדת של "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז להשבית אויב ומתנקם" – הרי מתאים שיאמרו בה את י"ב הפסוקים ומאמרי חז"ל שהרבי קבע למטרה זו בדיוק.

מסרנו לגאב"ד את הדף עם י"ב הפסוקים, והוא עיין בו בכובד-ראש. הגאב"ד הכיר אותנו היטב וקירב אותנו מאוד, מאחר שהננו שלוחי הרבי. גם הפעם הוא קיבל אותנו בסבר פנים יפות ביותר, אף-על-פי שהגענו ללא שקבענו את הפגישה מראש, ועל-אף שבבוקר הוא היה עמוס ביותר.

בעל ה'מנחת יצחק' התעניין מאוד בפרטי התקנה, וגם שאל שאלה מכרעת: מהו ה'גדר' של י"ב הפסוקים, האם יש בהם סגולה מיוחדת של שמירה, הגנה והצלה, או שבעצם כל דבר-תורה ותפילה שנאמרים "מפי עוללים ויונקים" יש בהם סגולה זו, אלא שהרבי בחר בפסוקים אלו מפני שיש בהם תוכן של אמונה, חינוך וכיוצא-בזה, ואם כן, הרי אין חשיבות לעניין ההצלה באמירת פסוקים אלה דווקא.

העוצתו של ה'מנחת יצחק' לרבי בצבצה מכל מילה שאמר, כמו גם מתוכן דבריו (כך היה גם

י"ב הפסוקים

בכל פגישותינו התכופות (עמו).

אחד מאיתנו ענה שאכן כן הדבר – הפסוקים עצמם מסוגלים לזה, ואחד מאיתנו הוסיף שהוא לא שמע זאת מפורשות, אבל עצם הדבר שהרבי בחר וקבע לומר פסוקים אלו – זה עצמו פעל שתהיה בהם סגולה זו ביותר.

מיד קרא הגאב"ד לספרא-דדיינא הגרא"מ ברייטשטיין ז"ל (הייתה לו איתנו שיחה מעניינת מאוד על ביקוריו אצל הרבי, וזה קובע ברכה לעצמו), וביחד הם הזמינו לבית הגאב"ד את הגאון החסיד ר' משה ובר זצ"ל, ואחרי דיון (כשאנו מחכים בחדר החיצון) הודיע לנו הספרא-דדיינא שהעניין מסודר.

ואכן, בעצרת התפילה, לאחרי אמירת תהילים וסליחות, אמר הש"ץ עם כל הקהל את הפסוקים. ביום ראשון, פרשת חוקת, למחרת הנס הגדול שהחטופים שוחררו בעזרת ה' על-ידי חיילינו, באנו לביתו של ה'מנחת יצחק' להודות לו על פעולתו באמירת הפסוקים. הגאב"ד היה בשמחה גדולה ובמצב-רוח מרומם ביותר, ודיבר איתנו בהתפעלות גדולה אודות גודל הנס שהיה בשחרור החטופים. גם דיבר על גודל הסיפוק שיש לו מאמירת הפסוקים.

ביחד עם זה אמר לנו שהוא מבקש שאת שאלתו הנ"ל – נשאל בשמו את הרבי. אמנם ביום חמישי זה הדבר לא היה בכדי שיעשה, אבל עכשיו הרי כל הזמן לפנינו. כמוכן שכך עשינו עוד באותו יום.

ומה מאוד התרגשנו שבהתוועדות חג הגאולה י"ב בתמוז, כשבועיים לאחרי זה, הקדיש הרבי שלוש שיחות ארוכות להסביר איך שכל אחד ואחד מהי"ב פסוקים ומאמרי חז"ל מסוגל מצד עצמו לשמירה, הגנה והצלה על עם-ישראל ועל כל יהודי.

הרברים הובאו, כמוכן, לפני בעל ה'מנחת יצחק', שמאוד הודה לנו על זה.

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה

וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו